

Ajan taju

Olen viime aikoina ajatellut paljon aikaa ja sen käsitteellistämistä. Henkilökohtaisella skaalalla aika on aina relatiivinen käsite – vaikka sekunnit ja päivät kuluvat kaikille meille samaan tahtiin, havaintomme niistä ja käsityksemme siitä kuinka pitkä aika on kulunut vaihtelevat joka hetki. Meille kaikille ajan mittaaminen on toki luontaista ja lapsuusiässä opittua, ja geologeina olemme oppineet jo varhaisessa vaiheessa ajattelemaan syvää aikaa: vuosien virtaa, jota voimme vain väittää käsittävämme.

Absoluuttiset ajat ovat sinällään mielenkiintoisia vertailukelpoisuutensa ja tietoarvonsa vuoksi. Universumin iästä spekuloituihin ajan kvantteihin pyrimme mittaamaan aina vain suurempia ja pienempiä yksiköitä. Sumerilaisten vesikellojen ajasta 4000 vuotta sitten on edetty atomikellojen valontarkkaan hetken viipalointiin. Muinaisten tapahtumien mittaamiseen tunnemme jo satoja menetelmiä, kun kauaakaan ei ole ajoista, jolloin jouduimme perustamaan tietomme kirjoitettuun historiaan tai silmillä havaittaviin kronologioihin.

Ajatuksellisesti kiinnostavampia ovatkin juuri suhteelliset ajat. Fossiilirekordin ja kirjoitetun historian tutut kaudet ordovikistä rautakauteen elävät mielissämme paljon kirkkaampina kuin 1895 ± 35 Ma, vuonna AD 1609 tai vastaavat tarkat määreet. Ihminen haluaa ajatella itsensä osaksi tarinaa, jolla on kulku ja juoni ja selkeä järjestys. Tämä tarina ei kaipaa numeroita eikä kellonaikoja, vaan ne ovat ainoastaan sen takana luomassa rakennetta, kuin rauditus betonissa. Ne tekevät tarinamme omalla tavallaan kestävämmäksi kuin vaikkapa suullisen perinteen muinaisajat, mutta toisaalta ne etäännyttävät sitä arkikokemuksesta. Aikakaudet ennen muinoin, Väinämöisen aikaan tai vaikka vain isovanhempiemme Suomessa ovat ajattomia, vuodettomia ja sekunnittomia mielleyh-

tyimiä, joihin voimme kiinnittyä ja kiinnittää oman tarinamme.

Olen valinnut kansikuvaksi otoksen taannoisesta matkastani Gotlantiin, kohteesta, johon liittyy sekä tarinallinen aika että luonnontieteellinen aika. Kyseessä ovat kalliot Visbystä etelään, Rövar Liljas Hälasta. Tuohon kalliomuodostumaan kuuluisa rosvo Lilja pakeni lain kouraa. Samalla ne kuuluvat alempaan Visbyn ryhmään, vanhimpaan paljastuneeseen kerrostumaan Gotlannissa. Sanomattakin lie selvää, että oma kiinnostukseni kohteeseen liittyi paikalta löytyviin *paleocyclus porpirtus* -korallien fossiileihin. Joku toinen taas haluaisi liittää tarinansa Liljan aikakauteen.

Aikakaudet kuitenkin loppuvat aina johonkin. Tässä lehdessä päättyy vuoden vaihteessa yksi aikakausi, kun jätän päätoimittajan tehtävän ja siirrän työn eteenpäin seuraaville. Lehden lopusta löytyy hakuilmoitus, mikäli työ kiinnostaa. Omakohteisesta kokemuksesta voin sanoa, että päätoimittajana pääsee Seuran toiminnan ytimeen, luomaan yhteyttä Seuran laajalla asuvien jäsenten välillä ja lukemaan moninaisia ja kiinnostavia tekstejä ensimmäisten joukossa. Työ on antoisaa, palkitsevaa, ja suosittelen sitä lämpimästi.

SAMPPA MÄKELÄ
Päätoimittaja